

Van Meegeren: portretschilder en vervalsers

De schilder en de schrijver

In 1928 poseert de schrijver Henri van Wermeskerken voor Han van Meegeren. Deze zou later bekend – of berucht – worden door zijn Vermeer-valsingen. Een schrijver en een schilder, succesvolle Haagse kunstenaars. Maar het succes hield geen stand. De een is vrijwel vergeten, de ander leeft in de herinnering voort, maar niet zoals hij gewild zou hebben.

Door Henriette van Wermeskerken

Van Meegeren staat bij het doek, zijn palet en penselen in de hand. Zijn model Van Wermeskerken zit op een stoel. Beiden kijken in de lens van de fotograaf. Zo te zien zijn ze al een tijdje bezig; het schilderij is behoorlijk gevorderd. Van Meegeren ziet er vermoeid uit en Van Wermeskerken lijkt genoeg te hebben van het lange stilzitten. Het licht weerkaatst in de natte verf van het schilderij. Zowel Van Wermeskerken als Van Meegeren heeft zich goed ingepakt. Het was kennelijk koud en de zolder zal niet verwarmd zijn geweest. De foto is gemaakt in 1928. Het schilderij dat hier tot stand kwam is nu in bezit van het Letterkundig Museum in Den Haag. Het hangt in de Nationale Schrijversgalerie, een permanente tentoonstelling van meer dan 500 portretten van schrijvers.

Toneelschrijver

Henri van Wermeskerken (1882 – 1937) werd geboren in Rotterdam als zoon van Johan van Wermeskerken, notaris, en Sophie van Wermeskerken – Junius, schrijfster en hoofdredactrice van damesblad De Hollandsche Lelie. Van Wermeskerken studeerde land- en tuinbouwkunde, maar al snel trok de journalistiek hem meer. Hij schreef voor het Haarlems Dagblad en later voor de NRC, die hem als correspondent naar Spanje, Portugal en de Balkan stuurde. In 1906, toen hij de Olympische Spelen in Athene versloeg, trouwde hij met Maria Papadopoulos, naar verluidt een hofdame. In 1913 scheidde het echtpaar en in datzelfde jaar trouwde Van Wermeskerken met Frida Haye. Zij vertrokken naar Nederlands-Indië, waar Van Wermeskerken correspondent werd voor De Telegraaf en voor het Soerabajasch Handelsblad. In Nederlands-Indië schreef Henri zijn toneelstukken 'Tropenadel' (1916) en 'Suikerfreule' (1917). De Reflector schreef erover: "Sambal-aristocraten: sinds ze sambal eten, willen ze aristocraten zijn op hun manier. Le canaille de l'Europe, c'est la noblesse de l'Orient. Tropenadel! (...) Nu en dan is het noodig om dezen tropenadel aan de kaak te stellen, en dat heeft Van Wermeskerken met veel spirit en geest gedaan." Hoofdrollen wer-

den gespeeld door Esther de Boer-van Rijk, die zich overigens ook door Van Meegeren liet portretteren, en Jan Musch. In 1922 vestigde Van Wermeskerken zich met zijn gezin in het Bezuidenhout. In die tijd was hij voorzitter van de Bond van Nederlandsche Tooneelschrijvers. Hij schreef voor verschillende media en publiceerde zelf een tijdschrift over auto's: De Auto Revue. In deze periode ontmoette hij Han van Meegeren. Ook Van Meegeren, in 1928 – het jaar dat deze foto werd gemaakt – getrouwd met actrice Jo van Walraven, verkeerde in het Haagse kunst- en toneelwereldje. Van Wermeskerken liet Van Meegeren de cover van het eerste nummer van De Auto Revue schilderen en besloot vervolgens zichzelf door Van Meegeren te laten vereeuwigen. In 1934 kwam aan Van Wermeskerkens tweede huwelijk een einde en trouwde

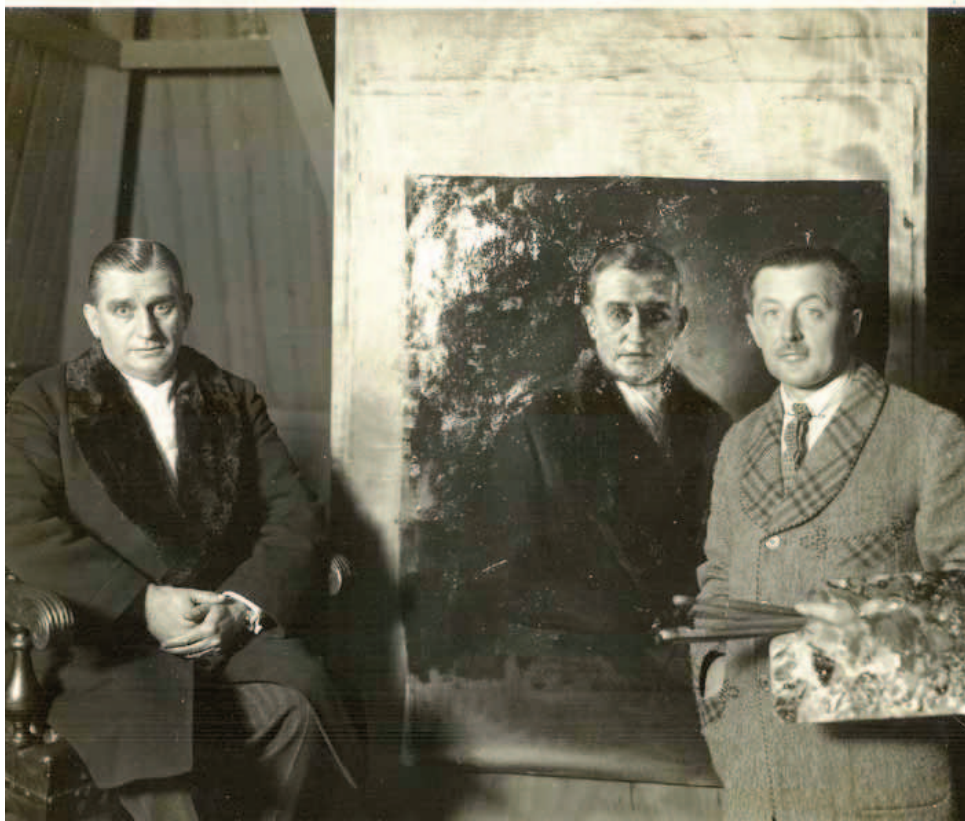
was het jaar van de grote doorbraak van kunst schilder Han van Meegeren, naar later zou blijken. Van Meegeren (1889 – 1947) schilderde in traditionele stijl, hetgeen door zijn bewonderaars – onder wie ongetwijfeld Henri van Wermeskerken – werd gewaardeerd. In de tijd dat Van Meegeren Van Wermeskerken schilderde, in 1928, was hij een veelgevraagd portretschilder. Maar hij deed meer: in een atelier in de Sumatrastraat werkte hij aan kunstvervalsingen, waarmee hij meer roem zou vergaren dan met het werk dat hij onder eigen naam vervaardigde. Dat de kunstcritici van die tijd weinig met zijn werk op hadden frustreerde Van Meegeren zeer. Hij besloot de kunstwereld een lesje te leren door iedereen voor de gek te houden, althans zo motiveerde hij het zelf achteraf. Dat hij miljoenen met

zes zogenaamde Vermeers, steeds met succes. Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog dook een 'Vermeer' op in de kunstcollectie van Herman Goering. Het spoor leidde naar Van Meegeren, die daardoor werd verdacht van collaboratie met de vijand. Beschuldigd van dit ernstige delict onthulde Van Meegeren dat hij zelf de maker was van schilderijen van Vermeer. Hij had niet gecollaboreerd, hij had de Duitsers juist opgelicht. De autoriteiten geloofden hem niet, maar lieten hem aantonen dat hij zo'n goede vervalsers was door hem in de cel nog eens een 'Vermeer' te laten schilderen. Van Meegeren slaagde in zijn bewijsvoering en werd tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld. De kwestie maakte Van Meegeren zo beroemd dat er vervalsers Van Meegerens in omloop kwamen. Zelf maakte hij dat niet meer mee. Een maand na zijn veroordeling overleed hij in Amsterdam aan een hartinfarct, in 1947.

Ijdelheid

De foto straalt ijdelheid uit. Van Wermeskerken met zijn bontkraag en een zorgvuldig daarin gedrapeerde witte sjaal, Van Meegeren met een artistiek jasje. Het gaat hen allebei voor de wind en daar zijn ze zich maar al te bewust van. Het portret was bestemd voor de familiekring en daar heeft het ook steeds gehangen. Toen Fridy, Van Wermeskerkens dochter (1915 – 2009), met haar echtgenoot naar Zuid-Amerika verhuisde nam ze het portret mee. Een aandenken aan haar vader, op wie ze zeer gesteld was. Tijdens een van haar reizen naar Nederland, in de jaren zeventig van de vorige eeuw, schonk ze het aan het Letterkundig Museum. Het zou de ijdele Van Wermeskerken plezier hebben gedaan te weten dat het portret daar nu in de Nationale Schrijversgalerie hangt. Ook van Meegeren was succesvol. Maar het was hem niet genoeg om een populaire portretschilder te zijn. Hij had erkenning nodig. Groot, groter, groots, wilde hij het. Hij kon geweldig schilderen, zo goed als een oude meester als Vermeer, en dat zou hij de wereld laten zien. Het legde hem geen windeieren.

Ijdelheid, voor zolang het duurde. Henri van Wermeskerken is vrijwel vergeten. Han van Meegeren niet, maar hij leeft niet in de herinnering voort zoals hij dat gewenst zou hebben. Als vervalsers, niet als groot kunstenaar.

Henri van Wermeskerken (links) poseert voor Han van Meegeren. ▶ Foto: Collectie Letterkundig Museum

hij voor de derde keer. De bruid was Fietje Spree, een destijds bekende actrice, weduwe van acteur Marius Spree. Met Fietje maakte Van Wermeskerken verschillende grote reizen, als toerist dit keer, onder meer naar Egypte en Zuid-Amerika. In 1937 overleed Van Wermeskerken op 55-jarige leeftijd aan een hartaanval. Twee jaar daarvoor was Suikerfreule verfilmd door Majestic films onder regie van Haro van Peski.

Kunstschilder

Het sterfjaar van Van Wermeskerken, 1937,

zijn valsingen verdiende zal allicht een rol hebben gespeeld. Zijn 'Vermeer' De Emmaüsgangers is zijn meesterwerk. Bijna tien jaar nadat Van Meegeren Henri van Wermeskerken schilderde, werd De Emmaüsgangers gepresenteerd aan de grote kunstkenner Bredius, in 1937. Het verhaal is bekend: Bredius was ervan overtuigd dat hij met een nieuw ontdekte Vermeer van doen had. Het schilderij werd voor een formidabel bedrag verkocht aan museum Boymans van Beuningen. Van Meegeren maakte tussen 1938 en 1945 nog

Henriette van Wermeskerken is juridisch journalist en tekstschilder, auteur van 'Een schrijfster in het Huis van Arrest', Haarlem, 2011, een biografie van Sophie van Wermeskerken, moeder van Henri van Wermeskerken.

INGEZONDEN MEDEDELING

Wie zit er aan de knoppen?

Humanistische manifestatie over mens, media en techniek

Workshops - Fims - Muziek

Zaterdag
21 juni 2014

13.00 – 18.00 uur
Het Nutshuis Den Haag

www.humanifestatie.nl